

УРОЖАЙНІСТЬ СОРТІВ ПШЕНИЦІ ОЗИМОЇ ЗАЛЕЖНО ВІД ПОГОДНИХ УМОВ ЗИМОВОГО ПЕРІОДУ

Подальше сільськогосподарське виробництво перебуває під загрозою змін клімату, які характеризуються підвищення температури, зміною структури опадів, частими екстремальними погодними явищами, поширенням шкідників і хвороб.

Є дані, що зміни клімату вже негативно вплинули на врожайність пшениці у багатьох регіонах світу. Теплова аномалія більшою мірою спостерігається у зимовий період, скорочується тривалість осінньої вегетації озимих культур. Зими характеризуються довготривалими відлигами, значним скороченням періоду зимового спокою озимих культур. Відновлення вегетації рослин в останні роки відбувається на два-три тижні раніше багаторічних строків.

Мета досліджень полягала у визначенні впливу дати припинення осінньої вегетації та часу відновлення весняної вегетації пшениці озимої на урожайність зерна вітчизняних сортів – Шестопалівка, Відрада, Зиск, Ластівка одеська, Марія, Гарантія одеська, Шпалівка.

Польові дослідження проводили упродовж 2015-2019 рр. на дослідному полі Навчально-науково-практичного центру Миколаївського національного аграрного університету. Попередник – горох посівний. Строк сівби – 1 жовтня. Варіанти розміщувались у досліді методом розщеплених ділянок, повторність дослідів чотириразова. Площа облікової ділянки – 25 м². Ґрунт дослідних ділянок – чорнозем південний малогумусний, легкосуглинковий на лесах широких слабодренованих водороздільних плато, типовий для зони Південного Степу.

У результаті наших досліджень та спостережень визначено, що вищу врожайність зерна пшениці м'якої озимої (7,11 т/га) в середньому по сортах було сформовано у 2015-2016 сільськогосподарському році. Дату припинення осінньої вегетації рослин було зафіксовано 29 грудня, час відновлення весняної вегетації – 14 лютого. Середня температура повітря на висоті 2 м від поверхні землі за період спокою рослин становила -2,6 °С, загальна кількість опадів за цей період – 98 мм. Вищу врожайність зерна пшениці озимої у 2015-2016 рр. отримано у сорту Шпалівка – 7,39 т/га, нижчу – 6,75 т/га у сорту Шестопалівка.

За період досліджень, раннє припинення вегетації (14 листопада) та раннє відновлення весняної вегетації (2 березня) у рослин пшениці озимої відбулося у 2016-2017 сільськогосподарському році. За цей міжфазний період випало лише 21 мм опадів, середня температура повітря при цьому не перевищувала -1,5 °С. Урожайність зерна пшениці озимої коливалася від 5,14 т/га (Зиск) до 6,13 т/га (Ластівка одеська) залежно від сорту.

У 2017-2018 сільськогосподарському році з пізнім припиненням осінньої вегетації (12 січня) та пізнім її відновленням навесні (4 квітня) відбувався різкий перехід від зими до літа. За звітний період випало 116 мм опадів, а середня температура повітря становила $-0,2$ °С. Рослини пшениці потрапили у стресові умови теплового шоку і гострого дефіциту вологи, що негативно впливало на регенерацію, енергію кущення, виживання і формування врожайності рослин пшениці озимої, яка в середньому по сортах становила 5,68 т/га. Вищу урожайність зерна (5,98 т/га) в 2017-2018 сільськогосподарському році отримано у сорту Марія, нижчу – 5,19 т/га у сорту Шестопалівка.

Припинення вегетації у 2018-2019 сільськогосподарському році відбулося на 2-3 тижні раніше від середніх багаторічних показників – 17 листопада, а відновлення весняної вегетації – 21 березня, що на 7-10 діб пізніше середніх багаторічних строків. В цьому році було зафіксовано найвищу середню температуру повітря в зимовий період ($+0,9$ °С), сума опадів за звітний період становила 64 мм. Урожайність зерна досліджуваних сортів пшениці м'якої озимої коливалася від 6,16 т/га до 7,29 т/га.

В середньому за 4 роки досліджень вищу урожайність зерна серед досліджуваних сортів пшениці м'якої озимої сформовано у сортів Шпалівка (6,59 т/га) і Марія (6,46 т/га), що на 0,63 т/га та 0,50 т/га відповідно перевищує контроль – сорт Шестопалівка.

Таким чином, час відновлення весняної вегетації рослин озимих культур, зокрема пшениці, має значний вплив на врожайність зерна. У роки з раннім відновленням весняної вегетації (14.02.2016 р.) урожайність зерна досліджуваних сортів пшениці озимої сформовано на рівні 6,75-7,39 т/га. Пізнє відновлення весняної вегетації (4.04.2018 р.) призводить до зниження врожаю пшениці озимої на 1,09-1,77 т/га залежно від сорту у порівнянні зі сприятливим 2015-2016 сільськогосподарським роком.

УДК 631.53.01: 635.25 (477.7)

Косенко Н.П.

кандидат с.-г. наук,
Інститут зрошуваного землеробства НААН

НАСІННИЦТВО ЦИБУЛІ РІПЧАСТОЇ В УМОВАХ ПІВДНЯ УКРАЇНИ

В практиці насінництва цибулі ріпчастої використовують два основні способи вирощування насіння: висадковий та безвисадковий [1]. За висадкового вирощування в умовах України маточні цибулини висаджують у ранньовесняний строк (березень-квітень), або восени (вересень-жовтень). Навесні висаджувати маточники цибулі треба одночасно з сівбою ярих зернових культур. За умов запізнення з висаджуванням маточних цибулин